

РЕШЕНИЕ

№ 4823

гр. София, 14.07.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, XXII КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ, в публично заседание на 16.06.2023 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Светлана Димитрова

**ЧЛЕНОВЕ: Радина Карамфилова
Николай Димитров**

при участието на секретаря Елица Делчева и при участието на прокурора Тони Петрова, като разгледа дело номер **3940** по описа за **2023** година докладвано от съдия Радина Карамфилова, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 208 - 228 от Административнопроцесуалния кодекс (АПК), във връзка с чл. 19, ал. 8 от Правилника за приложение на Закона за собствеността и ползването на земеделски земи (ППЗСПЗЗ), във връзка с чл. 14, ал. 3, изр. последно от Закона за собствеността и ползването на земеделските земи (ЗСПЗЗ).

Образувано е по касационна жалба на З. Б. К., [населено място], [населено място], срещу Решение № 3433 от 06.03.2023 г. по гр.д. № 55160/2021 г. на Софийски районен съд, 176-ти с-в, с което е отхвърлена жалбата му срещу Решение № 229/23.04.2001 година на Поземлена комисия (ПК) – М., по чл. 10б, чл. 10в и чл. 35 за определяне правото на обезщетение на наследниците на Й. Н. Г. за признато, но невъзстановено право на собственост върху земеделски земи.

С жалбата се излагат твърдения, че решението е порочно като нищожно, недопустимо, неправилно поради нарушение на материалния закон, съществено нарушение на съдопроизводствените правила и необоснованост. Твърди се, че ПК се е произнесла по всички заявени имоти в местностите А., Д. и Арнаутско с решение по протокол № 349 от 05.02.1993 г., с което за заявени имоти с пореден № 3 и 4, попадащи в м. Арнаутско, признала е правото на собственост и е определила правото на възстановяване с план за земеразделяне. Жалбоподателят сочи, че няма решение на ПК – К. по чл. 18г, ал. 1 и ал. 2 от ППЗСПЗЗ относно землището на [населено място] и

решение по чл.19 от ППЗСПЗЗ относно землището на [населено място], с което ПК установява намаляването на размера на земеделските земи и определя коефициент за редукция. Сочи, че от представения протокол без номер за определяне коефициента за намаление на земеделските земи на територията на плана за земеразделяне в землището на Б., освен дата - 29.06.1998 година - не са посочени нито имена на председател, нито на членове, нито е подписано от председател и членове. Възражава срещу липсата на съхранени при ответника оригинали на документи като част от производството по възстановяване на собствеността на земеделски земи по реда на ЗСПЗЗ и ППЗСПЗЗ. Поддържа се, че с горното решение на ПК се признава и определя за възстановяване правото на собственост с план за земеразделяне, което означава, че правоимащото лице следва да получи конкретен имот с изработването и одобряването на плана за земеразделяне и след това ако не им е възстановен имот при недостиг на земя - за тях възниква правото на обезщетяване по чл. 19 от ППЗСПЗЗ. Твърди се, че нито едно от тези императивни обстоятелства не са установени от СРС.

Релевира се необоснованост на решението поради немотивиране и необсъждане на доказателствата поотделно и в тяхната цялост и изводите от тях, неизлагане на съответни мотиви и необсъждане на възраженията и доводите на жалбоподателя, нарушение на материалния закон - чл. 18г, ал. 2 от ППЗСПЗЗ, изискващ границите по предходната алинея (на същия чл. 18г) да се утвърждават с решение на органа на поземлена собственост, нарушение на процесуалния закон - относно неизпълнението на задължителните указания на касационната инстанция, задължителни за първостепенния съд при новото разглеждане на делото.

Иска се обявяване на нищожност, обезсилване като недопустимо или отмяна като неправилно (незаконосъобразно) на оспорваното решение, както и присъждане на направените разноски пред тази инстанция.

В открито съдебно заседание по делото жалбоподателят се явява лично. Поддържа касационната жалба.

Ответникът – Общинска служба по земеделие – Източна, се представлява от адв. Й., който оспорва жалбата. Намира оспорваното първоинстанционно решение за правилно. Не претендира разноски.

Софийска градска прокуратура се представлява по делото от прокурор П., която намира касационната жалба за основателна по изложените в нея съображения.

Административен съд София - град, Х. касационен състав, като се запозна с обжалваното съдебно решение, съобрази доводите и възраженията на страните и обсъди наведените касационни основания и тези по чл. 218, ал. 2 АПК, намира за установено от фактическа и правна страна следното:

По допустимостта на касационната жалба:

Касационната жалба е подадена в срока по чл. 211, ал. 1 АПК и от надлежна страна, която има право и интерес от обжалване, поради което е процесуално допустима и следва да бъде разгледана досежно нейната основателност.

По основателността на касационната жалба:

Разгледана по същество касационната жалба е основателна.

На основание чл. 14, ал. 3, изр. последно от ЗСПЗЗ срещу решението на районния съд може да се подаде касационна жалба пред административния съд по реда на Административнопроцесуалния кодекс, която се разглежда от съда в състав от трима съдии.

Съгласно чл. 218 от АПК съдът обсъжда само посочените в жалбата пороци, като за

валидността, допустимостта и съответствието на обжалваното решение с материалния закон съдят следи служебно.

Обжалваното съдебно решение е валидно и допустимо като постановено от законен съдебен състав по подадена в срок жалба срещу атакуваното решение от страна в производството.

С Решение № 4969 от 27.0.2021 г. по адм. д. № 2658/2021 година АССГ е оставил в сила решение по гр. д. № 45264/2015 година по описа на СРС в частта му, с която се отхвърля жалбата на К. срещу Решение № 2114/23.04.1998 година на ПК – [населено място], и е отменил съдебното решение в останалата му част – относно жалбата срещу Решение № 229 от 23.04.2001 г. на ПК – [населено място] по чл. 35б и е върнал делото за ново разглеждане в тази му част от друг състав. Последното решение е предмет на контрол в настоящото съдебно производство.

За да се произнесе, при новото разглеждане на делото СРС е установил релевантната фактическа обстановка въз основа на представени по делото писмени доказателства и е назначил съдебно-техническа експертиза със задачи да се отговори дали е налице недостиг на земя - дали е намалял размерът на земеделските земи в границите на територията на плана за земеразделяне, което да е предпоставка за определяне на коефициент по чл. 19, ал. 1 от ППЗСПЗЗ, както и за постановяване по реда на чл. 19, ал. 6 на протоколно решение за определяне на подлежащата на възстановяване земеделска земя, както и правилно ли е определен този коефициент. По първия въпрос вещото лице С. К. е посочила, че е извършила справка в наличните в ОСЗ – Източна материали, като е стигнала до извод, че размерът на земеделските земи реално е намалял спрямо неговия размер преди колективизацията, което се дължи на местоположението на землището – в непосредствена близост до [населено място] и произтичащата от това засилена урбанизация на територията – част от бившите земеделски площи към момента са влезли в обхвата на регулационен план и са застроени. По втория въпрос вещото лице е посочило, че той е правен и не е от компетентността ѝ, което напълно се споделя от настоящия касационен състав.

Първоинстанционният съд е приел, че с Протокол № 349АП от 20.07.1998 г. на ПК – [населено място] по реда на чл. 19, ал. 6 от ППЗСПЗЗ е определен размерът на подлежащата за възстановяване земя по категории за всеки собственик след прилагане на коефициента за намаление на земеделски земи в землището на [населено място]. На Й. Н. Г., съгласно решение по чл. 18ж, ал. 2 с пр.№ 349А/23.04.1998 г., са възстановени 2.000 дка. След редуциране общо и по категории тя е 1.800 дка, а като размер разликата, подлежаща на обезщетяване, е 0,200 дка.

Приел е, че съгласно уведомление по чл. 19, ал. 10 от ППЗСПЗЗ с изх. № 335/27.08.1998 г., изпратено от ПК - К. до Б. Г. К., се съобщава на заявителя, че след прилагане на коефициента 0.90 за намаление на земеделските земи е определена за възстановяване с план за земеразделяне 1,800 дка земеделска земя в землището на [населено място]. За разликата от 0.200дка се дължи обезщетение по предвидения в закона ред по чл. 19, ал. 17 от ППЗСПЗЗ.

По делото е прието удостоверение на МЗ на Република България, ОС по земеделие „Източна“ с изх. № РД-12-02-174477-2 от 14.11.2022 г., в което се сочи, че не се съхранява в архива на ОСЗ „Източна“ решение на ПК - К. по чл. 18г, ал. 1 и ал. 2 от ППЗСПЗЗ относно землището на [населено място] и решение по чл. 19 от ППЗСПЗЗ, с което ПК установява, че размерът на земеделските земи е намалял и с което се определя коефициент, с помощта на който се установява размерът на подлежащите на

възстановяване земи за всеки собственик. Съдът се позовава на мотивната част на заключението на СТЕ, в която вещото лице изрично е посочило, че поради редица причини - дългият период от време, изминал от момента на постановяване на решенията за [населено място], и неколкочкратното преместване на службата, както физическо, така и обединяването и промените в състава ѝ, към момента на проверката на вещото лице на място в ОС - „Източна“ (м. септември 2022 г.) не се е установил оригиналът на протокола, с който е определен размерът на земеделската земя за [населено място], която ще бъде възстановявана с план за земеразделяне (в нови граници). Съставът на СРС е приел, че е установено по делото обстоятелството за наличие на недостиг на земя - намаляване размера на земеделските земи в границата на територията на плана за земеразделяне за землището на [населено място], което е предпоставка за определяне на коефициента по чл. 19, ал. 1 от ППЗСПЗЗ, както и за постановяване на решение на ОСЗ, с което да се определи размерът на подлежащата за възстановяване земеделска земя. С тези мотиви е отхвърлил жалбата на К. срещу Решение № 229/23.04.2001 г. на ПК – М., постановено по преписка по ЗСПЗЗ с вх. № 199 Б/92г. на наследниците на Й. Н. Г..

Така постановеното решение е неправилно като противоречащо на материалния закон. На първо място, следва да се посочи, че оспореният акт на ПК е със съдържанието на такъв по чл. 19, ал. 8 от ППЗСПЗЗ за определяне на правото на обезщетение на собствениците при условията на чл. 10б от ЗСПЗЗ (относима към казуса). Касационната инстанция намира, че актът е издаден от компетентен орган, в изискуемата за това форма и същият е подписан от лицата участващи в състава на комисията. Липсва нормативна уредба относно броя на членовете на комисията, кворума и мнозинството, при които същата приема решения.

На основание чл. 10 от ЗСПЗЗ „възстановяват се правата на собствениците или на техните наследници върху земеделските земи, които са притежавали преди образуването на трудовокооперативни земеделски стопанства или държавни земеделски стопанства независимо от това дали са били включени в тях или в други образувани въз основа на тях селскостопански организации“. Съгласно чл. 10а, ал. 1 и ал. 2 от ЗСПЗЗ възстановяването на собствеността става в реалните граници там, където те съществуват или е възможно да бъдат установени с кадастрални планове на населени места или комасационни планове. Собствеността върху земите, чиито граници не съществуват, се възстановява в реални граници върху равностойни по количество земи в землището на съответното населено място или в съседно землище, а със съгласието на собствениците - и в друго землище след завършване на земеразделянето и уедряване на имотите в него. Следователно относимата нормативна уредба въвежда ред на възможностите за възстановяване на земеделски земи на предишните им собственици, като се отдава предпочитание на възстановяването им в стари (реални) граници и едва при невъзможност за това се пристъпва към обезщетяването им с равностойни по количество земи в землището на съответното населено място или в съседно землище. Редът, по който се развива производството, е разписан в Правилника за прилагане на ЗСПЗЗ (ППЗСПЗЗ) – в чл. 18а и следващите. Съгласно чл. 18а, ал. 1 от ППЗСПЗЗ съществуващи на терена стари реални граници на имоти са тези, които представляват топографски елементи като слогове, пътища, огради, трайни насаждения, брегови линии на водни течения и водни площи, оврази, дерета и други подобни, при условие, че не е променено местоположението им след включването на земите в ТКЗС или в ДЗС, а съгласно ал. 2 от същия възстановими на

терена стари реални граници на имота са тези, които е възможно да бъдат установени чрез кадастрален план, комасационен план или частичен земеустройствен план преди образуването на ТКЗС и ДЗС. За установяването на границите могат да се използват и стари геодезически снимки, аерофотоснимки, дешифровъчни фотокопия, ортофотопланове и скици на имоти, издадени от техническите служби на общината.

Съгласно чл. 18ж, ал. 1 от ППЗСПЗЗ Общинската служба по земеделие постановява решение за възстановяване правото на собственост в съществуващи или възстановими стари реални граници, в което се описват размерът и категорията на имота, неговото местоположение, границите, съседите, както и ограниченията на собствеността и основанията за тях. Към решението се прилага скица на имота, заверена от общинската служба по земеделие, а за имоти в границите на урбанизираните територии - и от техническата служба на общината. Влязлото в сила решение, придружено със скица, удостоверява правото на собственост и има силата на констативен нотариален акт за собственост върху имота, освен в случаите по чл. 10, ал. 7 ЗСПЗЗ.

Разпоредбата на ал. 2 от горния член предвижда, че в случаите, когато правото на собственост се възстановява в нови реални граници с план за земеразделяне, общинската служба по земеделие постановява решение, с което определя размера, категориите и ако е известна, местността, в която са се намирали земеделските земи, на които има право заявителят.

Съгласно чл. 19, ал. 1 от ППЗСПЗЗ (ДВ, бр. 28 от 1997 г.), когато в границите на територията на плана за земеразделяне поземлената комисия установи, че размерът на земеделските земи е намалял, сама или с изпълнителя определя коефициент, с помощта на който се установява размерът на подлежащите на възстановяване земи за всеки собственик. Коефициентът се определя, като размерът на наличната земеделска земя в границите на плана за земеразделяне се раздели на размера й, определен с решенията по чл. 18ж, ал. 2. Разпоредбата на ал. 6 от с.з. предвижда, че Поземлената комисия с протоколно решение определя размера на подлежащата на възстановяване земеделска земя за всеки собственик чрез умножаване на коефициента по ал. 1 с размера на земите, определени във влезите в сила решения по чл. 18ж, ал. 2. Съгласно ал. 8 от с.з. Поземлената комисия постановява решение за определяне правото на обезщетение на собствениците по реда на чл. 10, ал. 8, чл. 10б и 10в ЗСПЗЗ, в което посочват стойността на обезщетението и броят на поименните компенсационни бонове. Решението се съобщава на заинтересуваните лица по реда на Гражданския процесуален кодекс и подлежи на обжалване по отношение на стойността на дължимото обезщетение в 14-дневен срок чрез поземлената комисия пред районния съд.

По делото няма спор, че със заявление от 1992 г. Б. К. в качеството си на наследник на Й. Н. Г. е поискал възстановяване на собствеността върху земеделски земи в землището на [населено място] с обща площ от 9.5 дка, в което са включени и процесните ниви в местност Арнаутско с площ съответно от 2 600 кв.м. и 2 500 кв.м. С Уведомление по чл. 19, ал. 4 от ППЗСПЗЗ Б. К. е уведомен от ПК – [община], че с протоколно решение № 349П/05.11.93 г. по чл. 19, ал. 2 от ППЗСПЗЗ след прилагане на коефициент от 0.87 за намаляване на земеделски земи му е определена за възстановяване с план за земеразделяне 8.265 дка земеделска земя в землището на [населено място]. Посочено е, че за останалата част от 1.235 дка следва да подаде писмено искане в 14-дневен срок как предпочита да бъде обезщетен – със земи от

държавния и общинския поземлен фонд или по ред и условия, определени със закон. С протоколно решение № 349/ 05.02.1993 г. на ПК – [община] е признато правото на собственост върху земеделски земи и е определено за възстановяване с план за земеразделяне, както следва: площ от 2.4 дка в местност А., площ от 2.0 дка в местност Д., площ от 2.5 дка в местност Арнаутско, площ от 2.6 дка в местност Арнаутско

Представен е протокол № 349П/05.11.93 г., от който е видно, че въз основа на влязло в сила решение по чл. 18ж, ал. 2 от ППЗСПЗЗ и на основание чл. 19, ал. 2 от с.з. е взето решение от ПК - [община] за възстановяване на земеделски земи на наследниците на Й. Г. след редуциране общо и по категории в размер на 8.265 дка, а разликата от 1.235 дка до общия заявен размер от 9.5 дка е определена като подлежаща на обезщетяване. С потвърденото при предходното разглеждане на делото Решение № 2114 от 23.04.1998 г. на ПК – [населено място] на основание чл. 18ж, ал. 1, 18з, ал. 1 от ППЗСПЗЗ и протоколи № 250/11.01.93 г. по чл. 18г, № 251/11.01.93 г. по чл. 18д и № II 250/11.01.93 г. по чл. 18е от ППЗСПЗЗ е отказано възстановяването на правото на собственост в съществуващи (възстановими) стари реални граници на следните имоти: нива с площ 2.4 дка в местност А., нива с площ 2.5 дка в местност Арнаутско, нива с площ 2.6 дка в местност Арнаутско. Последното не противоречи на горното протоколно решение, доколкото редът за възстановяване на новообразувани с план за земеразделяне имоти, приложен с него, а алтернативен на възстановяването на земи в реални стари граници, който в случая не е могъл да бъде приложен. Последното решение е влязло в сила с Решение № 4969 от 27.07.2021 г. по адм. дело № 2658/2021 г. на АССГ.

С протоколно решение № 349АП по чл. 19, ал. 6 от ППЗСПЗЗ от 20.07.98 г. е определен нов размер на подлежащата на възстановяване земеделска земя по категории след прилагане на коефициент за намаление на земеделските земи, а именно земя за възстановяване след редуциране общо по категории – 1.80 дка, и размер на разликата, подлежаща на обезщетяване – 0.20 дка. С оспорваното в настоящото производство Решение № 229 от 23.04.2001 г. ПК – [община] е определила на наследниците на Й. Г. правото на обезщетение за признато, но невъзстановено право на собственост върху земеделски земи за 5.10 дка от IV категория съгласно Решение № 2114 от 23.04.1998 г. по чл. 18ж, ал. 1 от ППЗСПЗЗ и 0.20 дка от IV категория с Решение № 349АП от 20.07.1998 г. по чл. 19, ал. 6 от ППЗСПЗЗ. Определено е обезщетение за цялата площ в размер на 6 106 лева или земя от IV категория по 1152 лв./дка на обща стойност от 6 106 лева.

С Решение № 2508 от 28.01.1999 г. е възстановена собствеността върху земеделска земя съгласно план за земеразделяне, като е определен конкретен имот в местността „Г.“, индивидуализиран с граници.

Видно от изложеното по-горе, цитираните в оспорваното решение актове не съдържат волеизявления относно земеделска земя с площ, равна на тази по протоколно решение № 349/ 05.02.1993 г. на ПК – [община]. Не е ясно как ПК е стигнала до извод, че следва да се обезщети жалбоподателят като наследник за площ от 5.30 дка, при положение че с протоколно решение № 349П/05.11.93 г. въз основа на влязло в сила решение по чл. 18ж, ал. 2 от ППЗСПЗЗ и на основание чл. 19, ал. 2 от с.з. е взето решение от ПК - [община] за възстановяване на земеделски земи на наследниците на Й. Г. след редуциране общо и по категории в размер на 8.265 дка, а разликата от 1.235 дка до общия заявен размер от 9.5 дка е определена като подлежаща на обезщетяване. Следователно с оспорваното решение № 229 от 23.04.2001 г. е пререшен въпросът относно правото на жалбоподателя на възстановяване на земеделски земи, установен по реда на чл. 18ж, ал. 2 от ППЗСПЗЗ

с влязло в сила решение № 349П от 05.11.93 г. на поземлена комисия. Недопустимо е органът самоволно да променя развили се правоотношения, във връзка с които са възникнали права за заинтересованите лица. Основателно с жалбата се твърди, че по делото не е представен акт, който е основание да бъде определено на жалбоподателя обезщетение вместо възстановяване на собствеността на земеделските земи по реда на чл. 18ж, ал. 2 чрез план за земеразделяне, още повече че решение в този смисъл вече е било постановено и влязло в сила. Дори да се приеме, че обективно не е възможно реалното възстановяване на собствеността, това не е основание органът да отнема самоволно възникнали в полза на лицата права, и то почти десетилетие по-късно, без да изложи мотиви за това и да представи доказателства относно изчисляването на точния размер на площта, която не подлежи на възстановяване в реални граници.

Дори да се приеме, че следва да се приложи редът по чл. 10б от ЗСПЗЗ, съответно чл. 19, ал. 8 от ППЗСПЗЗ, поради липса на достатъчно земеделски земи за възстановяване в реални граници в резултат от попадането им в строителните граници на населеното място, то определеният в оспорваното решение размер на площта им не съответства на общия такъв от 9.5 дка признат с протоколни решения № 349/ 05.02.1993 г. и № 349П/05.11.93 г. след приспадане на определения за възстановяване по Решение № 2508 от 28.01.1999 г. размер от 2.0 дка съгласно утвърден план за земеразделяне в землището на [населено място].

С тези мотиви настоящият съдебен състав намира, че Решение № 229 от 23.04.2001 г. на поземлената комисия – [община] е незаконосъобразно като противоречащо на материалния закон и издадено при допуснати съществени процесуални нарушения, поради което е следвало да бъде отменено от първоинстанционния съд. Като е сторил обратното, съдът е постановил неправилно съдебно решение, което следва да бъде отменено и вместо него да бъде постановено друго, с което въпросът да бъде решен по същество.

С оглед на горното порочното решение на ПК следва да бъде отменено, а преписката – изпратена на административния орган за ново произнасяне при съобразяване на дадените указания по тълкуване и прилагане на закона.

Воден от горното и на основание чл. 221, ал. 2 от АПК, Административен съд – София-град

РЕШИ:

ОТМЕНЯ Решение № 3433 от 06.03.2023 г. по гр.д. № 55160/2021 г. на Софийски районен съд, 176-ти с-в, с което е отхвърлена жалбата на З. Б. К. срещу Решение № 229/23.04.2001 година на Поземлена комисия – М., по чл. 10б, чл. 10в и чл. 35 за определяне правото на обезщетение на наследниците на Й. Н. Г. за признато, но невъзстановено право на собственост върху земеделски земи.

ВМЕСТО ТОВА ПОСТАНОВЯВА:

ОТМЕНЯ Решение № 229/23.04.2001 година на Поземлена комисия – М., по чл. 10б, чл. 10в и чл. 35 за определяне правото на обезщетение на наследниците на Й. Н. Г. за признато, но невъзстановено право на собственост върху земеделски земи.

ИЗПРАЩА преписката на Общинска служба по земеделие – Източна за ново произнасяне с оглед дадените указания по тълкуване и прилагане на закона. Решението е окончателно.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ: 1.

